

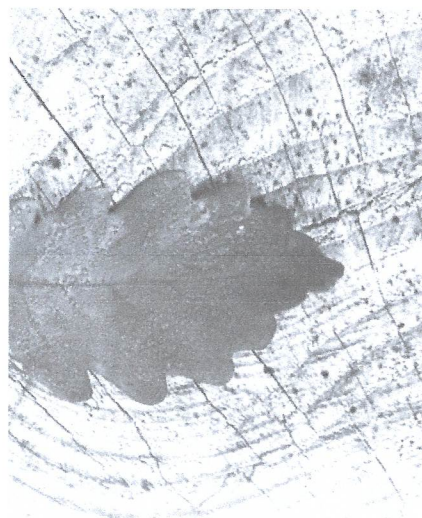
Mateja Nagode, Andreja Črnak Meglič, Katarina Ficko, Lea Lebar, Samo Pirec, Andreja Rafaelič (2021)

Dolgotrajna oskrba: potrebe in izzivi v Domžalah

Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo
143 strani. ISBN: 978-961-91472-7-6

Avtorice in avtor dela – Mateja Nagode, Andreja Črnak Meglič, Katarina Ficko, Lea Lebar, Samo Pirec in Andreja Rafaelič – raziskujejo področje sociale in dolgotrajne oskrbe in so vsi z izjemo Lea Lebar zaposleni na Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo. Mateja Nagode je magister znanosti s področja sociologije in je pred kratkim prevzela odgovornosti na Ministrstvu Republike Slovenije za zdravje na področju dolgotrajne oskrbe. Andreja Črnak Meglič je doktorica znanosti s področja sociologije in je bila med letoma 2008 in 2011 poslanka v Državnem zboru Republike Slovenije; predsedovala je Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide. Lea Lebar je magistrica družboslovne informatike in je kot raziskovalka in vodja Centra za družboslovno informatiko zaposlena na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Andreja Rafaelič je doktorica znanosti s področja socialnega dela in je ena vodilnih slovenskih strokovnjakinj za dezinstucionalizacijo. Poleg navedenih so pri izvedbi raziskovalnega projekta za Občino Domžale, ki je podlaga za knjigo, sodelovali še dva sodelavca inštituta, direktorica Barbara Kobal Tomc, raziskovalka Urška Lindav Štepic ter deset študentk in študentov s Fakultete za socialno delo, Fakultete za družbene vede, Ekonomske fakultete ter Fakultete za fiziko in matematiko Univerze v Ljubljani.

Delo se osredotoča na analizo razvitosti dolgotrajne oskrbe in potreb po njej v Občini Domžale in na izzive, s katerimi se občina spoprijema na tem področju. Delo je razdeljeno na šest poglavij, ki si logično sledijo od opisa uporabljenih raziskovalnih metod, opisa osnov dolgotrajne oskrbe ter mednarodnih in nacionalnih smernic s področja do analize splošnih podatkov in kazalcev razvitosti obravnavane občine v tretjem poglavju. V četrtem poglavju nato avtorice in avtor

**Dolgotrajna oskrba:
potrebe in izzivi v Domžalah**
Mateja Nagode, Andreja Črnak Meglič, Katarina Ficko, Lea Lebar,
Samo Pirec, Andreja Rafaelič

na podlagi zbranih podatkov in intervjujev analizirajo razvitost infrastrukture in storitev dolgotrajne oskrbe v obravnavani občini. V petem poglavju obdelajo podatke iz več kot tisoč izpolnjenih anketnih vprašalnikov med občani ter iz intervjujev z odraslimi in starejšimi odraslimi občani. Podatke strnejo v sintezo in triangulacijo celotnega gradiva in jih predstavijo v osmih kategorijah indeksa potreb dolgotrajne oskrbe: stanovanje, delo in denar, stiki in družabnost, vsakdanje življenje, namesto hospitalizacije in institucionalizacije, nelagodje v interakciji, institucionalna kariera ter neumeščenost in pripadnost. Na podlagi rezultatov v šestem poglavju pisci podajo usmeritve za občino kot pomoč pri vzpostavitvi boljše dolgotrajne oskrbe za njene prebivalce.

Glede na omejen časovni okvir izvajanja raziskave so bile uporabljene mešane metode raziskovanja skupaj s sočasnim triangulacijskim raziskovalnim načrtom in metodologijo hitre ocene potreb in storitev. V analizi razvitosti dolgotrajne oskrbe v občini so pisci sekundarne podatke nadgradili s podatki, zbranimi v intervjujih s ključnimi akterji v občini. V oceni potrebe po dolgotrajni oskrbi so bili uporabljeni tako rezultati intervjujev s ključnimi akterji kot rezultati anket med prebivalci občine Domžale.

Avtorice in avtor so podatke za Občino Domžale smiselno primerjali s podatki za Slovenijo in jih v tem kontekstu analizirali in oblikovali argumentirana sklepna spoznanja. V drugem poglavju so na kratko predstavljeni izbrani mednarodni dokumenti in dokumenti, sprejeti na slovenski nacionalni ravni, ki vplivajo na področje dolgotrajne oskrbe. Tako je predstavljen širši okvir vsebine raziskav v nadaljevanju. V tretjem poglavju je predstavljena Občina Domžale, predvsem tiste njene značilnosti, ki vplivajo na obravnavo in razvoj dolgotrajne oskrbe: struktura in gostota prebivalstva, narodna, verska in izobrazbena struktura prebivalstva, pokojnine, izobraževalna infrastruktura, dostop do stanovanj, značilnosti prometa, zdravje ter šport, kultura in umetnost.

V četrtem poglavju je narejena analiza obstoječe infrastrukture storitev dolgotrajne oskrbe in njenih izvajalcev. Starostna struktura prebivalcev občine ne kaže akutne stiske glede dolgotrajne oskrbe, saj je delež starejšega prebivalstva glede na slovensko povprečje manjši. Poglavje je funkcionalno razdeljeno na dva dela: na dolgotrajno oskrbo na domu in na dolgotrajno oskrbo v instituciji.

Za dolgotrajno oskrbo na domu avtorice in avtor menijo, da je tako v Sloveniji kot v Občini Domžale premalo razvita in da obstaja nizka stopnja koordinacije med izvajalci različnih storitev. Oskrba na domu je zaznana predvsem v dveh oblikah: kot pomoč družini na domu (socialna oskrba) in kot patronažno varstvo, ki sodi v domeno zdravstvene oskrbe. Dolgotrajna oskrba v institucionalnem varstvu je v Občini Domžale razvita solidno, z dvema domovoma za starejše odrasle v središču Domžal. Avtorice in avtor pozitivno obravnavajo pomembnost bližine infrastrukture za starejše odrasle. V povzetku poglavja so naštetje pomanjkljivosti dolgotrajne oskrbe v občini.

Peto poglavje je najpomembnejše, saj na podlagi intervjujev s starejšimi odraslimi občani in razmeroma veliko izpolnjenih anket opozarja na ključne probleme, s katerimi se občani srečujejo na področju dolgotrajne oskrbe. Pri obravnavi vsake izmed osmih glavnih kategorij indeksa potreb dolgotrajne

oskrbe avtorice in avtor uporabijo rezultate analize v anketi pridobljenih podatkov in hkrati smiselno citirajo odgovore odraslih in starejših odraslih iz intervjujev. To nam plastično predstavi srž obravnavanega problema in tako pisci v sicer suhoparne podatke vnesejo barvitost življenja.

Sinteza analiz sekundarnih podatkov, intervjujev in anket se v šestem poglavju prelije v smernice, ki bi občini pomagale vzpostaviti boljšo dolgotrajno oskrbo za njene prebivalce.

Same avtorice in avtor omenijo, da bi si želeli v prihodnje v podobne raziskave vključiti tudi intervjuje z neformalnimi oskrbovalci. Kot navajajo, so ti pomembni, če ne celo ključni izvajalci dolgotrajne oskrbe starejših odraslih, vendar jim jih zaradi časovne omejenosti tokrat ni uspelo vključiti. Gotovo ostaja odprto vprašanje, kako drugačne bi bile ugotovljene potrebe po dolgotrajni oskrbi, če bi bili intervjuvani neformalni oskrbovalci, in kako bi to vplivalo na predlagane usmeritve za razvoj dolgotrajne oskrbe v Občini Domžale.

Avtorice in avtor so v delu, ki je imelo namen predvsem analizirati razvitost dolgotrajne oskrbe v Občini Domžale in na tej podlagi predlagati nadaljnje usmeritve, uporabili mednarodne in domače uradne vire, podatkovne zbirke družboslovnih podatkov, analize, raziskave in članke večinoma slovenskih avtorjev in le manjše število tujih avtorjev, večinoma starejšega datuma, in le dva od tujih člankov sta razmeroma večkrat citirana. Vsi viri so zanesljivi in dajejo dobro osnovo za verodostojnost dela. Večji izbor tujih avtorjev in avtoric in novejši viri bi lahko delu sicer dodali nekaj več aktualnosti in morda kakšen novejši koncept razvoja dolgotrajne oskrbe, vendar na osnovni namen in cilj dela to ne vpliva bistveno. Delo nima namena razvijati novih konceptov in tez, pač pa predvsem opisati osnovne usmeritve za razvoj dolgotrajne oskrbe v konkretni lokalni skupnosti.

Za poglobljeno razumevanje dela je treba imeti vsaj nekaj strokovne podlage s področja socialne, zdravstvene in dolgotrajne oskrbe ter poznati osnove raziskovalnih metod. Sicer je jezik razmeroma razumljiv širši javnosti. Delo je namenjeno predvsem ključnim deležnikom pri vzpostavitvi storitev dolgotrajne oskrbe na lokalni in nacionalni ravni: predstavnikom občine, upravne enote, domov za starejše odrasle, izvajalcem dolgotrajne oskrbe, predstavnikom nacionalnih institucij s področja dolgotrajne oskrbe ter predstavnikom državne in javne uprave, ki so odgovorni za oblikovanje politik in zakonodajnih podlag za dolgotrajno oskrbo.

Delo je pomemben prispevek za boljše razumevanje konkretnih izzivov, ki jih na lokalni in nacionalni ravni pomeni potreba po dolgotrajni oskrbi. Največja dodana vrednost dela so intervjuji, ki so bili narejeni tako s predstavniki ključnih akterjev izvajanja dolgotrajne oskrbe v Občini Domžale kot s starejšimi odraslimi in odraslimi občani, ki se srečujejo s problemi dolgotrajne oskrbe.

Dolgotrajna oskrba je tako v Evropi kot v Sloveniji eden ključnih izzivov današnjega časa in prihodnjih desetletij. Delež prebivalstva, ki potrebuje oziroma bo potreboval dolgotrajno oskrbo, se namreč hitro povečuje. Tradicionalni in industrijski sistem oskrbe starejših odraslih ne moreta zagotoviti ustrezne ravni dolgotrajne oskrbe, zato bo treba poiskati primerne, predvsem

deinstitucionalizirane oblike dolgotrajne oskrbe v skupnosti ali na domu, tako formalne kot neformalne, predvsem pa med seboj integrirane.

Monografija ima konkretno uporabnost za Občino Domžale, njene predstavnike in vse akterje v občini, ki delujejo na področju storitev dolgotrajne oskrbe. Odločevalcem na lokalni ravni zagotavlja ustrezen okvir za pripravo podobnih analiz njihovih občin. Delo je pomemben prispevek k razumevanju konkretnih izzivov dolgotrajne oskrbe na primeru lokalne skupnosti v Sloveniji in s tem omogoča vpogled v realne probleme predstavnikom državnih in javnih institucij, ki so odgovorne za pripravo ustreznih zakonodajnih in izvedbenih aktov za dolgotrajno oskrbo. Prav tako je delo s podatki iz intervjujev z akterji s področja dolgotrajne oskrbe, odraslimi in starejšimi odraslimi ter rezultati ankete zanimivo branje za raziskovalce in strokovnjake s področja dolgotrajne oskrbe.

Borut Vidmar